

Verksamhetsberättelse Älvraddarna 2024 – 50-årsjubileum

Föreningen bildades i juni 1974, och har under året uppmärksammat jubileet på olika sätt.

Opinionsbildning och nätverk

Under året har föreningen deltagit i remissvar, debattartiklar och möten kring vattenkraftens omprövning. Älvraddarna ingår i Vattengruppen tillsammans med WWF, Naturskyddsföreningen, Sportfiskarna och Östersjöaxälvar i Samverkan. Vi har bland annat publicerat ett öppet brev och en gemensam debattartikel. En samordnad skrivelse om svensk vattenkraft och miljöanpassning skickades till EU-kommissionen, vilket bidrog till att EU inledde ett överträdelseärende mot Sveriges regering i frågan.

Projekt, samarbeten och events

Föreningen deltog på Jokkmokks vintermarknad i februari med en gemensam kåta tillsammans med Luleälvens Vattenråd. I mars medverkade vi på Sportfiskemässan i Jönköping med monter och auktion till förmån för arbetet med fria, strömmande vatten, där vi värvade ett 30-tal nya medlemmar. Under hösten togs konceptet VattenVäktare fram, och som lanserades i december – ett nytt medlemsinitiativ för att engagera ungdomar och vuxna i vattenövervakning och rapportering. Föreläsningar har hållits av bland andra Siri Lundström på Jokkmokks marknad, för föreningen Miljöjuristerna, på Lagans Vänners event i Laholm och vid lanseringen av VattenVäktare.

Vi har fortsatt samarbetet med Vattengruppen och andra plattformar, bland annat i samråd och möten med myndigheter, ideella organisationer som Miljöjuristerna, samt i dialog med Vattenkraftens miljöfond VMF och dess ägare samt företrädare för vattenkraftsbranschen.

Vi har även inlett ett närmare samarbete med Tranås Energi, som har erhållit Älvraddarnas miljödiplom för sitt arbete med biologisk mångfald och miljöanpassad vattenkraft. Genom detta samarbete kan kunder som tecknar elavtal med Tranås Energi stödja Älvraddarnas arbete ekonomiskt.

Föreningen har varit representerad vid Vattengruppens interna möten, deltagit i seminarier och konferenser inom miljöjuridik, vattenförvaltning och vattenrestaurering såsom i Laholm och i Luleå. Under året deltog vi också i rundabordssamtal inför bildandet av Östersjöns ambassad.

Juridik

Urban Hjalte, sakkunnig i vatten- och fiskevårdsfrågor, har ansvarat för Älvraddarnas juridiska arbete under året. Nedan följer en redovisning av några av årets ärenden där vissa ärenden har beröring även på 2025:

- Ätran: Synpunkter på Länsstyrelsens nulägesbeskrivning (18 sidor)
- Lagans Vänner: Diverse juridiska frågor
- Vifors i Skärjån/Harmångeån: Överklagan av dom
- Rickleån: NAP-ärende, juridiska frågor inför utgivning av tre kraftverk
- Suseån och Fylleån: Samtal om ärenden och problem
- Yxern: Överklagan av Högsta domstolens beslut
- Faxälven: Samtal om problem och skrivelser

- Forsby, Svartån Västerås: Skrivelse med synpunkter på samrådsunderlag/MKB för ny småskalig kraftstation
- Storsjön, Jämtland: Yttrande över nyetablering av fiskodling
- Tvååkersån, Strömma: Yrkande i NAP-ärende för Strömma kraftstation
- Motala Ström: Deltagande i Motala Ströms övre Vattenråd, juridiska frågor om Malfors och Nykvarn
- Bulsjöån (Tranås Energi): Åtgärdsförslag för Olstorp, Sunds bruk och Visskvarn
- Testeboån: NAP-ärenden, yttranden för Oslättfors och Strömsbro
- Göta älv: Frågor om ombyggnad av Trollhätte kanal
- Stångåns Vattenråd: Deltagande i möten, lösningsförslag för vandringshinder vid Eriksberg och Farsbo

2025

- Yxern: Artiklar i lokaltidningar om HD:s avslagsbeslut, akut tillsynsärende till Länsstyrelsen i Kalmar. Resultat: en ny tillfällig regleringsdom säkerställdes
- Rolfsån: NAP-ärende, samtal med FVO och fiskearrendatorer angående Vattenfalls överklagan
- Lagan/Lagans Vänner: Bland annat Statkrafts ansökan om nytt kraftverk vid Bassalt
- Testeboån: Samtal om Åmot och Strömsbro kraftstationer
- Stångåns Vattenråd: Visualisering av vandringsväg vid Farbo dammen
- Harmångeån/Skärjån: Bemötande på småkrafts svar om Vifors kraftstation
- Motala Ströms Vattenråd: Möten
- Mieån: Yttrande om HD:s återförvisning av NAP-ärende

Internationellt nätverk och representation

Älvräddarna är medlem i det globala nätverket Waterkeeper Alliance. I oktober deltog ordförande Richard Löwall och vice ordförande Siri Lundström på Water and Climate Global Conference i Milwaukee, USA, tillsammans med 250 Waterkeeper-grupper från 19 länder. Konferensen fokuserade på globala vattenfrågor och klimatförändringar, och gav oss möjlighet att utbyta erfarenheter och stärka vårt internationella nätverk.

Löwall och Lundström har också deltagit i ett event i Laholm i april, samt i huvudförhandling för Kaunis Iron i Pajala.

Medieinsatser och kommunikation

Under året har vi haft ett tydligt 50-årselement på vår hemsida. Vi gav ut ett extra tjockt jubileumsnummer av tidningen Älvräddaren (64 s.), det mest påkostade någonsin.

I samband med premiären av SVT:s serie *Fiskarnas rike* 2021 genomförde Älvräddarna en digital namninsamling, vilket resulterade i närmare 8000 underskrifter. Under året gjordes mejlutskick till dessa vilket resulterade i några nya medlemmar och gåvor även om blygsamt.

Vi medverkade även i ett nyhetsinslag i SVT:s Aktuellt den 17 juni, där småskalig vattenkraft ställdes mot Älvräddarnas arbete. Vi lyfte fram vikten av att skydda våra strömmande vatten och den biologiska mångfalden, möjligheten att producera el med miljöhänsyn, och den historiska miljöskuld som branschen har.

Ansökningar och finansiering

Under 2024 har Älvräddarna lämnat in flera ansökningar om projekt- och verksamhetsbidrag till bland andra Patagonia, Postkodstiftelsen, Vinnova och stiftelser kopplade till naturvård och ungdomsverksamhet. De flesta ansökningar har tyvärr avslagits, men processen har stärkt föreningens strategi och kontakter för framtida finansiering.

I samarbete med Luleälvens vattenråd har vi under året haft LOVA-finansiering via Länsstyrelsen i Norrbotten och påbörjat biotopkartering av Kvarnbäcken i Bodens kommun.

Medlemmar

Medlemsantalet sjönk till 3524 st. Då den varit ca 3900 under 2023, tyvärr har både saker som lågkonjunktur och motstånd till digitalisering påverkat vilket alltid är en stor utmaning.

50-årsjubileum

Älvräddarna bjöd in till festligheter i samband med årsmötet i juni, i Hölö, Sörmland. Träffen var öppen för medlemmar och cirka 25 personer deltog i pizzabakning, årsmöte och exkursion där vi besökte Moraån i Järna samt Trosaån från kusten till Vagnhärad.